
Ako sa vyznať v cudzích ľuďoch

ČO ROBIŤ, ABY SME SA VYHLI
ZBYTOČNÝM NEDOROZUMENIAM

MALCOLM
GLADWELL

IKAR

Ako sa vyznať v cudzích ľuďoch

MALCOLM
GLADWELL

PRELOŽILA ZORA LIČKOVÁ

IKAR

Malcolm Gladwell
TALKING TO STRANGERS

Text Copyright © 2019 by Malcolm Gladwell
Translation © 2020 by Zora Ličková
Jacket design © 2020 by Dorota Budziňáková
Slovak edition © 2020 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7258-3

*Venované Grahamovi Gladwellovi,
1934 – 2017*

POZNÁMKY AUTORA NA ÚVOD

Keď pred mnohými rokmi prišli rodičia za mnou do New Yorku, rozhodol som sa ich ubytovať v hoteli Mercer. Neodpusťil som si malé huncútstvo. V nóbl a exkluzívnom Merceri sa totiž zdržiavajú najmä boháči a smotánka. Mojim rodičom – a najmä otcovi – bolo také niečo na hony vzdialené.

Otec nesledoval televíziu, nechodil do kina ani nepočúval populárnu hudbu. Časopis *People* by pokladal za antropologický žurnál.

Výborne sa vyznal v matematike, záhradkárstve a Biblii a tým to haslo.

Keď som prišiel vyzdvihnúť rodičov na večeru, opýtal som sa otca, aký mal deň. „Priam báječný!“ odvetil celý uveľičený.

Vysvitlo, že strávil celé popoludnie družnou debatou s mužom vo vestibule. To sa na naňho podobalo. Rád sa zhováral s cudzími ľuďmi.

„O čom ste sa bavili?“ vyzvedal som.

„O záhradkárstve!“ prezradil mi otec.

„Ako sa ten človek volal?“

„Čo ja viem? Ale ustavične za ním chodili ľudia, aby sa s ním odfotili, a dávali mu podpisovať dáke papieriky.“

Ak si nejaká hollywoodska celebrita spomenie, ako kedysi diškurovala s bradatým Angličanom vo vestibule hotela Mercer, dajte mi, prosím, vedieť.

A vy, milí čitatelia, zamyslite sa, prosím, aké z toho plynie poučenie. Niekedy práve najlepšie rozhovory medzi neznámymi umožnia neznámemu nevystúpiť z anonymity.

ÚVOD

„Vystúpte z auta!“

1.

V júli 2015 sa mladá Afroameričanka menom Sandra Bladová vybrala autom z rodného Chicaga do mestečka asi hodinu jazdy na západ od texaského Houstonu. Uchádzala sa o miesto na univerzite Prairie View A&M University, ktorú sama pred niekoľkými rokmi absolvovala. Bola vysoká a nápadná, a jej osobnosť nijako nezaostávala za imponujúcim vzhľadom. V škole bola členkou dievčenského spolku Sigma Gamma Rho. Hrávala pochody v kapele a venovala sa dobrovoľníckej práci so seniormi. Pravidelne zverejšovala inšpirujúce krátke videá na Youtube v relácii „Sandy Speaks“ (Hovorí Sandy), ktorú začínala slovami: „Dobré ráno, prekrásne kráľovné a králi.“

„Dnes iba chválím Pána a blahorečím mu. Celkom určite mu neďakujem iba za svoje dnešné narodeniny, ale aj za rast, za kadečo, čo učinil v mojom živote za posledný rok, a pri spätnom pohľade aj za dvadsaťosem rokov života na tejto Zemi a za všetko, čo mi ukázal. Hoci som sa aj dopustila dákych chýb a určite som aj voľačo poriadne zbabrala, on ma neprestáva milovať. Vezďte, moji milí králi a kráľovné tam vonku, že aj vás stále miluje.“

Blandová to miesto na Prairie View napokon dostala. Bola vo vytržení. Popri tom plánovala vyštudovať politológiu. Desiateho júla popoludní odišla z univerzity na nákup potravín. Len čo zabočila doprava na diaľnicu vedúcu okolo areálu univerzity, zastavila ju cestná kontrola. Policajt sa volal Brian Encinia. Beloch, tridsiatnik s krátkymi tmavými vlasmi. Vystupoval zdvorilo – prinajmenšom na začiatku. Vyčítal jej, že nesignalizovala zmenu jazdného pruhu. Kládol jej otázky, ona mu na ne odpovedala. Potom si Blandová zapálila cigaretu a Encinia ju vyzval, aby ju zahasila.

Ich nasledujúcu interakciu zachytila videokamera na prístrojovej doske policajného auta a v takej či onakej podobe ju videlo niekoľko miliónov divákov na Youtube.

Blandová: Som vo vlastnom aute, prečo by som ju mala zahasiť?

Encinia: Vystúpte z auta.

Blandová: Načo by som vystupovala zo svojho auta?

Encinia: Vystúpte.

Blandová: Načo by som...

Encinia: Vystúpte z toho auta!

Blandová: Nie, na to nemáte právo. Nie, na to nemáte právo.

Encinia: Vystúpte z toho auta.

Blandová: Na to nemáte právo. Nemáte právo žiadať to odo mňa.

Encinia: Mám na to právo. A teraz vystúpte, lebo vás odtiaľ vytiahnem.

Blandová: Odmietam sa s vami baviť o inom ako o preukázaní totožnosti. [nezrozumiteľné] Chcete ma vytiahnuť z auta len preto, lebo som nesignalizovala zmenu jazdného pruhu?

Encinia: Už aj vystúpte, inak vás odtiaľ vytiahnem. Prikazujem vám to v mene zákona. Okamžite vystúpte z auta, inak vás odtiaľ vytiahnem.

Blandová: Zavolám svojmu právnikovi.

Blandová a Encinia takto pokračujú zarážajúco dlho. Vzduchom lietajú vybičované emócie.

Encinia: Vlastnoručne vás z neho vytiahnem. [*Načahuje sa do auta.*]

Blandová: Takže vy ma vytiahnete z môjho auta? Dobre, v poriadku.

Encinia: [*Volá posilu.*] 2547.

Blandová: Tak do toho.

Encinia: Áno, do toho. [*Chmatne po Blandovej.*]

Blandová: Nedotýkajte sa ma!

Encinia: Vystúpte z toho auta!

Blandová: Nedotýkajte sa ma! Nedotýkajte sa ma! Nie som zatknutá. Nemáte právo ťahať ma z auta.

Encinia: Zatýkam vás!

Blandová: Ja že som zatknutá? Za čo? Za čo? Za čo?

Encinia: [*Volá na dispečing*] Okres 2547. Cesta číslo FM 1098. [*nezrozumiteľné*] Pošlite mi posilu. [*Blandovej*] Vystúpte z auta! Hneď teraz!

Blandová: Prečo ste ma zadržali? Chcete ma potrestať za to, že som ne...

Encinia: Vravím vám, vystúpte z toho auta!

Blandová: Prečo ma obmedzujete na slobode? Práve ste otvorili...

Encinia: Prikazujem vám to v mene zákona. Vyvlečiem vás odtiaľ.

Blandová: Takže vy sa mi vyhrážete, že ma vyvlečiete z môjho vlastného auta?

Encinia: Vystúpte z toho auta!

Blandová: A potom ma [*nezrozumiteľné*]?

Encinia: Napálím to do vás! Von! Už aj von! [*Vytahuje omračovaciu pištoľ a mieri ňou na Blandovú.*]

Blandová: Fúha. To je sila. [*Blandová opúšťa vozidlo.*]

Encinia: Von. Už aj von. Vystúpte z toho auta!

Blandová: Za to, že som nevyhodila smerovku? Len preto, lebo som nesignalizovala?

Blandovú zatkli a vzali do väzby. O tri dni spáchala v cele samovraždu.

2.

Prípád Sandry Blandovej sa udial počas zvláštnej epizódy v americkom verejnom živote. Začalo sa to koncom leta 2014, keď vo Fergusone v Missouri zastrelil policajt osemnásťročného černošského chlapca Michaela Browna. Údajne len ukradol z večierky škatuľku cigár. Nasledujúcich niekoľko rokov sa na verejnosti pretriasal jeden ostro sledovaný prípad za druhým, keď polícia pri zásahoch proti Afroameričanom použila (neprimerané) násilie. Krajinou sa šírila vlna nepokojov a protestov. Zrodilo sa hnutie za občianske práva „Black Lives Matter“ (Aj na čiernych životoch záleží). Na istý čas sa z toho stala téma dňa všetkých Američanov. Azda si aj vybavíte niektoré mená, čo sa pretriasali v médiách. V Baltimore zatkli mladého Afroameričana Freddieho Graya len preto, lebo mal v zadnom vrecku nožík. Mladík však upadol do kómy na zadnom sedadle policajnej dodávky. V extraviláne Minneapolisu zastavil policajt mladého Afroameričana Philanda Castila, a keď mu tento podal preukaz poistenca, z nevyvetliteľných dôvodov doňho niekoľkokrát strelil. V New Yorku

oslovila skupina policajtov Afroameričana Erica Garnera pre podozrenie z nelegálneho predaja cigariet. V roztržke, ktorá nasledovala, sa Eric udusil na smrť. V North Charlestone v Južnej Karolíne zastavila cestná kontrola Afroameričana Waltera Scotta pre nefungujúce koncové svetlo. Scott vybehol z auta a biely policajt ho zastrelil od chrbta. Scotta zabili 4. apríla 2015 a Sandra Blandová mu venovala jeden diel svojej relácie „Sandy Speaks“:

„Dobré ráno, moji prenádherní králi a kráľovné... Nie som rasistka. Vyrástla som vo Villa Parku v Illinois. Bola som jediná černoška medzi beloškými mažoretkami. Hej, vy čierni, v tomto svete neuspějete, ak sa nenaučíte vychádzať s belochmi. Chcela by som, aby belochom konečne docvaklo, že my černosi sa maximálne snažíme... Ale nevieme si pomôcť, niekedy nás naserie, keď sme svedkami situácií, z ktorých jasne vyplýva, že na živote černocha nezáleží. Ak si poniektorí kladiete otázku, prečo chcel ten chalan zdrhnúť, dofrasa, súdiac podľa posledných správ, sa môžete poslušne vzdať polišom, a aj tak je po vás.“

O tri mesiace bolo aj po nej.

Knihá *Ako sa vyznať v cudzích ľuďoch* predstavuje pokus o dopátranie sa odpovede na otázku, k čomu to tam, na diaľnici vo vidieckom Texase, vlastne vtedy došlo.

Načo písať knihu o cestnej kontrole, ktorá sa tak fatálne zvrtila? Pretože diskusia vyvolaná sériou podobných prípadov bola nadmieru neuspokojivá. Jedna časť účastníkov tejto debaty si vzala na mušku rasizmus – pričom pozerala na konkrétne prípady ani nie z vtáčej, ale až „letovej“ perspektívy. Druhá časť skúmala každý prípad do detailov – doslova ho rozpitvávala. Čo to bolo za policajta? Čo presne

urobil? Jedna strana videla les, no nie stromy. Druhá zasa pre stromy nevidela les.

Každá z nich mala svojím spôsobom pravdu. Množstvo sociálnych dysfunkcií v Spojených štátoch sa dá vysvetliť predsudkami a nespôsobilosťou kompetentných. Isteže, môžete sa s plnou vážnosťou dušovať, že nabudúce sa viac posnažíte, ale čo ešte sa dá urobiť s týmito dvoma spoločenskými ne-
duhmi? Existujú zlí policajti a rovnako aj predpojatí policajti. Konzervatívci uprednostnia prvý výklad, liberáli ten druhý. V konečnom dôsledku je to stále o tom istom. Príslušníci polície ešte vždy zabíjajú ľudí v tejto krajine, no takéto smrteľné prípady už tak nepriťahujú pozornosť médií. Stavil by som sa, že by ste chvíľu lovili v pamäti, kým by sa vám vybavilo, kto vlastne bola Sandra Blandová. Takéto kontroverzie po istom čase zvyčajne odsunieme nabok, aby sme sa pohli ďalej.

Ja sa však pri tejto téme pristavím.

3.

V šestnástom storočí sa odohralo takmer sedemdesiat vojen s účasťou európskych národov a štátov. Dáni bojovali so Švédmi. Poliaci brojili proti Rádu nemeckých rytierov. Osmani zvädzali boje s Benátčanmi. Španieli si merali sily s Francúzmi – a tak ďalej. Jedinou zákonitosťou – ak vôbec nejaká bola – spájajúcou tieto nikdy sa nekončiace vojnové konflikty bolo to, že v prevažnej miere sa týkali susedských svárov. Potýkali ste sa s tými, ktorí žili v tesnom susedstve, prípadne s niekým u vás doma, v tuzemsku: občianska vojna v Osmanskej ríši v roku 1509 vypukla medzi dvoma bratmi. V priebehu skoro celej ľudskej histórie dochádzalo k nezhodám medzi znepriatelenými stranami – či už s bojom, alebo bez boja –, ale iba zriedkavo medzi skutočnými

cudzincami. Ľudia, s ktorými ste sa stýkali a sporili, často verili v rovnakého Boha ako vy, stavali budovy a organizovali život vo svojich mestách podobne ako vy a vo vojnových zrážkach bojovali rovnakými zbraňami a podľa tých istých pravidiel ako vy.

Najkrvavejší konflikt šestnásteho storočia však do tohto vzorca nezapadá. Keď sa španielsky dobyvateľ Hernando Cortés stretol s aztéckym panovníkom Montezumom II., nevedeli o sebe navzájom vôbec nič.

Cortés sa vylodil v Mexiku vo februári 1519 a pomaličky postupoval do vnútrozemia, smerom na hlavné mesto Aztékov Tenochtitlán. Cortés a jeho armáda nevychádzali z úžasu. Naskytl sa im úchvatný pohľad na Tenochtitlán – mesto oveľa väčšie a impozantnejšie než ktorékoľvek z miest, ktoré Cortés a jeho družina videli v Španielsku. Ostrovné mesto popretkávané kanálmi spájali s pevninou mosty. Nachádzali sa v ňom veľkolepé bulváre, dômyselné akvadukty, prekvitajúce trhoviská, chrámy s trblietavou bielou štukovou omietkou, verejné záhrady, ba dokonca aj zoológická záhrada! Mesto vynikalo dokonalou čistotou – čo niekomu, kto vyrastal v špíne stredovekých európskych miest, mohlo pripadať takmer ako zázrak.

„Ohromil nás pohľad na množstvo miest a dedín postavených na vode a ďalšie veľkomestá na súši. Akoby sme sa ocitli v ríši zázrakov,“ spomínal jeden z Cortésových dôstojníkov Bernal Díaz del Castillo. „Podaktorí z vojakov sa dokonca pýtali, či to nie je iba prelud... Nenachádzali sme slov, keď pred nami defilovali veci, aké uši neslýchali a oči nevidali a o akých sa nám jakživ neprisnilo.“

Pri bránach Tenochtitlánu uvítalo Španielov zhromaždenie aztéckych náčelníkov, ktorí ich odviekli k Montezumovi. Pôsoobil až nadpozemsky honosne: odev vyčáčkany zlatom a striebrom, posiaty kvetmi a drahými kameňmi.

Jeden z jeho dvoranov šiel popredu a zametal pred procesiou zem. Cortés zosadol z koňa. Montezuma sa klátil pod ťarchou ozdôb. Cortés – ako pravý Španiel – predstúpil, aby vládcu Aztékov objal, no Montezumovi služobníci ho zadržali. Montezuma sa predsa *neobjíma!* Namiesto toho sa obaja navzájom uklonili.

„Vari to nie je on? Sám Montezuma?“

Montezuma odvetil: „Áno, som on.“

Ešte žiaden Európan doteraz nevkročil na mexickú pôdu. Nijaký Azték zatiaľ nestretol Európana. Cortés nevedel nič o Aztékoch – okrem toho, ako všetci žasli nad bohatstvom Aztéckej ríše a jedinečným mestom, ktoré Aztékovia vybu-
dovali. Montezuma nevedel nič o Cortésovi – okrem toho, že sa votrel do Aztéckej ríše s ohromujúcou trúfalosťou, vyzbrojený čudnými zbraňami a sprevádzaný záhadnými ozrutnými zvermi – koňmi, ktoré Aztékovia videli prvý raz v živote.

Možno sa teda čudovať, že stretnutie Cortésa a Montezumu fascinovalo kronikárov a historikov celé stáročia? Vtedy, pred päťsto rokmi, keď sa cestovatelia vydávali na plavby do zámoria, podnikajúc nebojácne výpravy do dovtedy neznámych teritórií, sa odohralo stretnutie úplne nového druhu. Cortés a Montezuma sa chceli spolu rozprávať, aj keď o sebe nič nevedeli. Keď sa Cortés opýtal Montezumu: „Ste on?“, povedal to cez prostredníka. Cortés hovoril iba po španielsky. Musel so sebou vziať dvoch tlmočníkov. Jedným z nich bola Indiánka Malinche, ktorú Španieli zajali pred niekoľkými mesiacmi. Ovládala jazyk nahuatl – aztéčtinu, aj mayské jazyky, čiže jazyky obyvateľov mexického územia, odkiaľ sa Cortés vydal na púť. Cortés okrem nej vzal so sebou aj španielskeho kňaza Gerónima de Aguilara, ktorý stroskotal na Yucatáne a počas tamojšieho pobytu sa naučil mayské jazyky. A tak keď Cortés povedal niečo Aguilarovi

po španielsky, Aguilar to pretlmočil Malinche do mayských jazykov a Malinche to pretlmočila Montezumovi do jazyka nahuatl. Montezumovu odpoveď „Áno, som on“ preložili zasa opačným postupom. Účastníci tejto nevšednej komunikácie dovtedy celý život komunikovali priamo a odrazu sa im medziludský styk takto beznádejne skomplikoval.*

Cortésa odvedli do jedného z Montezumových palácov – na miesto, ktoré Aguilar neskôr opísal slovami „s nespočetnými komnatami, predsieňami, honosnými sálami, pohovkami s obrovskými baldachýnmi, vankúšmi z kože a lyka, vyberanými páperovými perinami a obdivuhodnými kožušinovými róbami“. Po večeri sa Montezuma opäť pripojil ku Cortésovi a k jeho mužom a predniesol reč. Tam siahajú začiatky veľkej konfúzie. Španieli si vyložili Montezumov príhovor v tom zmysle, že aztécky vládár robí prekvapujúci ústupok, keďže pokladá Cortésa za boha, za naplnenie aztéckeho proroctva o tom, že vyhnané božstvo sa jedného dňa vráti späť od východu. Tým činom sa vzdáva Cortésovi. Viete si asi predstaviť Cortésovu reakciu: toto skvostné mesto už patrí jemu!

Je však otázne, či to Montezuma naozaj tak myslel. Jazyk Aztékov nahuatl bol jazykom velebenia a chválorečenia. Vznešená osobnosť ako Montezuma sa pri ústnom prejave

* Historička Camilla Townsendová aj iní presvedčivo odmytologizovali predstavu, že Montezuma pokladal Cortésa za boha. Townsendová argumentuje, že pravdepodobne došlo len k nedorozumeniu, čo vyplývalo zo skutočnosti, že Nahuovia označili Cortésa a jeho mužstvo slovom *teotl*, čo Španieli preložili ako *boh*. Townsendová však pripomína, že toto slovo použili len preto, lebo „ich museli nejako pomenovať a vôbec nebolo jasné, ako... V dovtedajšom svete Nahuov sa človek vždy pomenoval podľa konkrétnej dediny či mestského štátu, z ktorého pochádzal, alebo ešte konkrétnejšie ako niekto, kto plnil určitú spoločenskú rolu (výberca príspevkov, princ, služobník). A títo noví ľudia sa podľa toho nedali nikam zaradiť“.

riadila určitým bontónom v súlade s kultúrnou tradíciou, a tak mocipáni dávali najavo svoj status strojenou pokorou. Historik Matthew Restall pripomína, že slovo *ušľachtilý* v jazyku nahuatl sa navlas zhoduje so slovom *dieta*. Keď sa panovník ako Montezuma v inotajoch označil za malého a slabého, v skutočnosti nevtieravo zdôraznil, aký je veľavážený a mocný.

„Očividne nebolo možné adekvátne pretlmočiť prejav v takom jazyku,“ hovorí Restall a ďalej píše:

„Rečník musel nezriedka vysloviť opak toho, čo mal v skutočnosti na mysli. Pravý význam jeho slov zahľovala premiera zdvorilostných obratov, ktoré od neho vyžadovala jazyková etiketa. Pri preklade sa jemné významové odtienky úplne stratili a navyše význam jeho slov skreslilo využitie viacerých tlmočníkov... nielenže bolo vysoko nepravdepodobné, aby presne porozumeli reči, ako bola Montezumova, ale s veľkou pravdepodobnosťou jej význam úplne preonačili. V takom prípade by Montezumova reč neznamerala, že kapituluje; naopak, znamenala by, že Montezuma prijíma kapituláciu Španielov!“

Azda si z hodín dejepisu na strednej škole pamätáte, ako neblaho sa toto stretnutie Cortésa a Montezumu skončilo. Cortés vzal Montezumu za rukojemníka a potom ho zavraždil. Medzi znepriatelenými stranami sa rozpútala vojna. Dovedna zahynulo až dvadsať miliónov Aztékov, či už priamo rukami Španielov, alebo nepriamo na následky chorôb, ktoré k nim Španieli zavliekli. Tenochtitlán bol zničený. Cortésov lúpežný vpád do Mexika sa stal predzvesťou éry katastrofálnej koloniálnej rozpínavosti. A predznamenal nový a typicky novodobý model sociálnej interakcie.

V dnešnej dobe ustavične prichádzame do styku s ľuďmi, ktorých východiskové pozície, uhol pohľadu a zázemie sa výrazne líšia od tých našich. V modernom svete už nejde o svár dvoch bratov o vládu nad Osmanskou ríšou. Ale o Cortésa a Montezumu, ktorí sa úporne snažia dopátrať pôvodne zamýšľaného významu svojich slov navzdory viacnásobnému prekladu. *Ako sa vyznať v cudzích ľuďoch* hovorí o tom, prečo tak veľmi zlyhávame v interpretácii slov cudzieho človeka.

Každá kapitola je venovaná pochopeniu iného aspektu nášho problému v styku s cudzími ľuďmi. Preberieme množstvo prípadov čerpaných zo spravodajstva, o ktorých ste už zrejme počuli. Študent prvého ročníka na Stanfordskej univerzite v Severnej Kalifornii Brock Turner stretne na párty ženu a v závere toho istého dňa sa už nachádza v policajnej väzbe. Bývalého pomocného trénera hráčov amerického futbalu na Pensylvánskej štátnej univerzite Jerryho Sanduského uznajú za vinného z pedofílie a rektora univerzity a ďalších dvoch najvyšších funkcionárov tejto inštitúcie usvedčia z napomáhania v jeho trestnej činnosti. Dočítate sa v nich aj o vyzvedačke, ktorú dlhé roky neodhalili na najvyšších úrovniach Pentagónu; o mužovi, ktorý dostal na kolená investičného bankára Bernieho Madoffa; o krivom obvinení a usvedčení americkej študentky Amandy Knoxovej na výmennom pobyte; ako aj o samovražde poetky Sylvie Plathovej.

Vo všetkých týchto prípadoch sa zúčastnení pri interpretácii slov a úmyslov druhej strany spoľahli na istý súbor stratégií. A vždy to dopadlo zle. V knihe *Ako sa vyznať v cudzích ľuďoch* sa pokúšam porozumieť týmto stratégiám – podrobujem ich analýze, kritike, pátram po ich pôvode a zisťujem, ako uviesť veci na pravú mieru. Na záver sa vraciam k Sandre Blandovej, pretože na tom konflikte na kraji cesty

je niečo, čo by nám nemalo dať spať. Len si predstavte, aké to muselo byť *ťažké*. Brian Encinia nepoznal Sandru Blandovú ako obyvateľku svojej štvrte či niekoho od susedov. V tom prípade by to bolo bývalo ľahké: *Sandy! Ako sa máš? Nabudúce si dávaj väčší pozor*. Namiesto toho sa odohrala roztržka medzi nejakým Enciniom z Texasu a Blandovou z Chicaga, medzi mužom a ženou, medzi belochom a černoškou, medzi policajtom a občiankou, medzi ozbrojenou a bezbrannou osobou. Boli si úplne cudzí. Keby sme ako spoločnosť boli prezieravejší – keby sme boli ochotní sebareflexívne sa zamyslieť nad svojimi postojmi k cudzím ľuďom a podľa čoho ich posudzujeme, Blandová by neskončila mŕtva v cele texaského väzenia.

Na začiatku knihy nastolím dve otázky – dva rébusy ohľadne cudzích ľudí. Začnem však príbehom, ktorý pred mnohými rokmi vyrozprával istý Florentino Aspillaga v brífingovej miestnosti v Nemecku.